

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOAMNA TAMARA ȆAPETA
prezentate la 6 iulie 2023¹

Cauza C-122/22 P

**Dyson Ltd,
Dyson Technology Ltd,
Dyson Operations Pte Ltd,
Dyson Manufacturing Sdn Bhd,
Dyson Spain, SLU,
Dyson Austria GmbH,
Dyson sp. z o.o.,
Dyson Ireland Ltd,
Dyson GmbH,
Dyson SAS,
Dyson Srl,
Dyson Sweden AB,
Dyson Denmark ApS,
Dyson Finland Oy,
Dyson BV
împotriva**

Comisiei Europene

„Recurs – Energie – Directiva 2010/30/UE – Indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și de alte resurse al produselor cu impact energetic – Regulamentul delegat (UE) nr. 665/2013 al Comisiei – Etichetarea energetică a aspiratoarelor – Metoda de testare – Răspunderea extracontractuală a Uniunii – Încălcare suficient de gravă a dreptului Uniunii”

¹ Limba originală: engleza.

I. Introducere

1. Această cauză reprezintă cea mai recentă etapă în saga judiciară dintre producătorul de aspiratoare Dyson Ltd, precum și celelalte recurente care fac parte din același grup de societăți (pe care le vom denumi în continuare, împreună, „Dyson”), și Comisia Europeană în ceea ce privește metodele de testare pentru etichetarea energetică a aspiratoarelor în temeiul dreptului Uniunii².

2. Aceasta privește un recurs formulat de Dyson împotriva Hotărârii Tribunalului din 8 decembrie 2021, Dyson și alții/Comisia (T-127/19, EU:T:2021:870, denumită în continuare „hotărârea atacată”).

3. Prin această hotărâre, Tribunalul a respins acțiunea în răspundere extracontractuală a Uniunii formulată de Dyson în temeiul articolului 268 TFUE și al articolului 340 al doilea paragraf TFUE. Dyson a susținut că a suferit un prejudiciu ca urmare a adoptării de către Comisie a Regulamentului delegat (UE) nr. 665/2013 privind etichetarea energetică a aspiratoarelor³. Tribunalul a constatat că nu a fost îndeplinită condiția referitoare la existența unei încălcări suficient de grave a dreptului Uniunii.

4. Prezenta cauză privește, așadar, conceptul de încălcare suficient de gravă, care este o condiție pentru instituirea răspunderii atât a Uniunii Europene, cât și a statului membru pentru prejudicii cauzate prin încălcarea dreptului Uniunii. Aceasta solicită Curții să clarifice metoda de apreciere a gravității încălcării. Mai precis, prezenta cauză ridică următoarele întrebări importante. Prezintă într-adevăr relevanță aspectul dacă instituția Uniunii în cauză (în speță, Comisia) dispunea de o putere de apreciere pentru a acționa în domeniul respectiv sau dacă a rămas cu o putere de apreciere foarte restrânsă? Cum se poate stabili dacă instituția Uniunii a dispus de o putere de apreciere? Cum ar trebui să utilizeze Curtea elementele enunțate în jurisprudență susceptibile să justifice încălcarea în discuție?

II. Istoricul cauzei

A. Contextul prezentei cauze pe scurt

5. Înainte de a descrie în detaliu contextul complex al prezentei cauze, se impune o scurtă explicație introductivă. Prin Regulamentul delegat nr. 665/2013, Comisia a stabilit printre altele metoda de testare a eficienței energetice a aspiratoarelor, necesară pentru a atribui o etichetă de eficiență energetică acestor aparate. Metoda aleasă s-a bazat pe testarea aspiratoarelor în momentul utilizării lor inițiale, când recipientele acestora abia încep să se umple de praf. Ne vom referi la această metodă ca fiind „testul cu sacul gol”.

² Cazurile precedente vor fi descrise pe scurt la punctele 25-35 din prezentele concluzii, în măsura în care acestea sunt pertinente pentru prezenta cauză.

³ Regulamentul delegat (UE) nr. 665/2013 al Comisiei din 3 mai 2013 de completare a Directivei 2010/30/UE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește etichetarea energetică a aspiratoarelor (JO 2013, L 192, p. 1) (denumit în continuare „Regulamentul delegat nr. 665/2013”).

6. În cauza Dyson/Comisia⁴, Dyson a introdus o acțiune în anulare în fața Tribunalului, susținând că această metodă nu demonstrează eficiența energetică a aspiratoarelor „în timpul utilizării”, astfel cum impune legislația de bază (Directiva 2010/30/UE⁵) pe care Regulamentul delegat nr. 665/2013 a completat-o. După ce hotărârea inițială a Tribunalului a fost anulată în recurs de Curtea de Justiție⁶, care a trimis cauza spre rejudecare la Tribunal⁷, acesta a anulat Regulamentul delegat nr. 665/2013. Tribunalul a considerat că testul sacului gol nu poate demonstra eficiența energetică a aspiratoarelor „în timpul utilizării”. În acest scop, era necesar ca recipientele să fi fost deja încărcate până la un anumit nivel.

7. În continuare, este necesar să explicăm de ce a dorit Dyson să conteste testul cu sacul gol. Dyson produce și vinde aspiratoare ciclonice sau fără sac⁸. Spre deosebire de aspiratoarele convenționale cu sac⁹, care aspiră praful și murdăria de pe podea și le colectează într-un sac de unică folosință, aspiratoarele fără sac, după cum sugerează și denumirea, nu folosesc saci. Aspiratorul ciclonic folosește forța centrifugă pentru a separa praful și resturile din aer, eliminând astfel necesitatea de a utiliza saci de unică folosință.

8. Această distincție este importantă în ceea ce privește metodele de testare a performanței energetice a aspiratoarelor, care constituie esența prezentei cauze. Înțelegem că problema este următoarea: atunci când un aspirator cu sac folosește aspirația pentru a colecta praful, acest lucru afectează performanța acestuia; atunci când sacul sau recipientul este gol, aerul circulă relativ ușor prin filtrul aparatului și prin porii sacului, astfel încât aspirația este menținută; cu toate acestea, pe măsură ce este utilizat aspiratorul, sacul și filtrul se colmatează cu praf, iar fluxul de aer se reduce. În consecință, puterea de aspirare, performanța de curățare și eficiența energetică a aspiratorului scad, deoarece acesta consumă mai multă energie pentru a combate colmatarea și pentru a compensa pierderea capacității de aspirare. În schimb, aspiratoarele ciclonice nu au saci, astfel încât nu există colmatare. Puterea de aspirare poate fi menținută indiferent dacă recipientul este umplut sau nu. Cu alte cuvinte, aspiratoarele ciclonice funcționează la fel de bine pline ca și goale. Această concluzie nu este repusă în discuție de niciuna dintre părțile la prezenta procedură.

9. Pe scurt, problema de bază constă în faptul că, așa cum a susținut Dyson în cauză, rezultatul testului cu sacul gol reprezintă performanța maximă posibilă de colectare a prafului a unui aspirator și, astfel, ascunde faptul că, pe măsură ce aspiratorul este folosit, în cazul majorității aspiratoarelor tradiționale cu sac se produce înfundarea sacului și pierderea aspirației. Prin urmare, performanța de curățare și consumul de energie al aspiratorului diferă atunci când este testat utilizând un sac gol, față de momentul în care sacul este „încărcat”.

⁴ Hotărârea din 11 noiembrie 2015 (T-544/13, EU:T:2015:836).

⁵ Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și de alte resurse al produselor cu impact energetic (JO 2010, L 153, p. 1).

⁶ Hotărârea din 11 mai 2017, Dyson/Comisia (C-44/16 P, EU:C:2017:357).

⁷ Hotărârea din 8 noiembrie 2018, Dyson/Comisia (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761).

⁸ Aspiratoarele ciclonice au fost inventate de James Dyson, fondatorul Dyson, și au fost comercializate de Dyson în Uniunea Europeană din 1993, alte societăți urmându-i exemplul câțiva ani mai târziu. Potrivit propriilor afirmații, James Dyson a fost motivat să creeze aspiratorul ciclonic din cauză că aspiratorul cu sac își pierde forța de aspirare și se infundă în timpul utilizării. A se vedea Dyson, J., *Invention: A Life of Learning Through Failure*, Simon & Schuster, 2021, în special p. 92 și 93.

⁹ De-a lungul anilor au fost concepute numeroase tipuri de aspiratoare proiectate, însă pentru prezenta cauză sunt relevante doar aspiratoarele ciclonice și cele cu sac. În ceea ce privește tipurile de aspiratoare, a se vedea de exemplu AEA Energy and Environment, Work on Preparatory Studies for Eco-Design Requirements of EUPs (II), Lot 17 Vacuum Cleaners, TREN/D3/390-2006, Final Report to the European Commission, februarie 2009 (denumit în continuare „raportul AEA”), punctul 2.3; Gantz, C., *The Vacuum Cleaner: A History*, McFarland & Company, 2012.

10. Chiar dacă testul cu sacul gol ca teme pentru etichetarea energetică a fost abandonat după hotărârea de anulare pronunțată de Tribunal, Dyson a considerat că a suferit prejudicii în perioada în care Regulamentul delegat nr. 665/2013 a fost în vigoare, adică înainte de a fi anulat. Prin urmare, Dyson a introdus o acțiune în despăgubire la Tribunal.

11. Înainte de a discuta procedura în fața Tribunalului (D) și procedura în fața Curții (E), vom explica, în măsura în care este necesar pentru a analiza cererile formulate de Dyson, legislația pertinentă în această cauză (B), precum și hotărârile anterioare pronunțate de Curte și de Tribunal pe parcursul acestei saga (C).

B. Etichetarea energetică în Uniunea Europeană și Regulamentul delegat nr. 665/2013

1. Prezentare generală a legislației Uniunii în materie de etichetare energetică și de proiectare ecologică

12. În general, legislația Uniunii privind etichetarea energetică oferă consumatorilor informații privind consumul de energie și performanța de mediu a produselor, pentru a-i ajuta să ia decizii în cunoștință de cauză. Aceasta este corelată cu legislația Uniunii în materie de proiectare ecologică¹⁰, care stabilește cerințe minime de eficiență energetică pentru proiectarea produselor în vederea îmbunătățirii performanței de mediu. Împreună, legislația Uniunii în materie de etichetare energetică și cea în materie de proiectare ecologică contribuie la realizarea obiectivului Uniunii Europene de prevenire și de atenuare a schimbărilor climatice¹¹ și se estimează că o astfel de legislație va permite consumatorilor să economisească peste 250 de miliarde de euro pe an¹².

13. În prezent, există norme ale Uniunii privind etichetarea energetică și proiectarea ecologică în vigoare pentru o serie de produse¹³, cum sunt televizoarele, mașinile de spălat vase, cuptoarele, frigiderele, mașinile de spălat și uscătoarele de rufe. Sistemul de etichetare energetică al Uniunii Europene oferă consumatorilor informații cu privire la eficiența energetică a unui anumit produs,

¹⁰ A se vedea în acest sens documentul de lucru al serviciilor Comisiei, Evaluarea impactului, Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui cadru pentru etichetarea în ceea ce privește eficiența energetică și de abrogare a Directivei 2010/30/UE, SWD(2015) 139 final, 15 iulie 2015, p. 10 și 11 (care constată că abordările legislației Uniunii privind etichetarea energetică și proiectarea ecologică sunt complementare, în timp ce proiectarea ecologică „impulsionează” piața, iar etichetele energetice „răspund cererii”).

¹¹ A se vedea de exemplu Comisia, „About the energy label and eco-design”, disponibilă la adresa: https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/about_en; Raportul special nr. 01/2020 al Curții de Conturi Europene, Acțiunile UE în domeniul proiectării ecologice și al etichetării energetice: o contribuție importantă la o eficiență energetică mai mare, în pofida unor întârzieri semnificative și a nerespectării reglementărilor, 2020, în special p. 4 și 6-8.

¹² A se vedea de exemplu Comunicarea Comisiei – Planul de lucru privind proiectarea ecologică și etichetarea energetică 2022-2024 (JO 2022, C 182, p. 1), punctele 1 și 6; Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind delegarea competenței de a adopta acte delegate conferită Comisiei în temeiul Regulamentului (UE) 2017/1369 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2017 de stabilire a unui cadru pentru etichetarea energetică și de abrogare a Directivei 2010/30/UE [COM(2022) 723 final], 8 decembrie 2022, punctul 1. A se vedea de asemenea Documentul de lucru al serviciilor Comisiei, Evaluarea impactului, Propunerea de regulament de abrogare a Directivei 2010/30/UE, citat la nota de subsol 10 din prezentele concluzii, p. 16 (prin care se constată că măsurile de etichetare energetică și de proiectare ecologică ale Uniunii Europene contribuie la atingerea a aproximativ două cincimi din obiectivul Uniunii Europene de economisire cu 20 % a consumului de energie al Uniunii până în 2020 și că, până în 2030, economiile nete realizate prin astfel de măsuri ar urma să crească la aproape 300 de miliarde de euro, ceea ce va permite consumatorilor din Uniunea Europeană să economisească aproape 17 % din costurile totale față de situația în care astfel de măsuri nu sunt luate).

¹³ A se vedea de exemplu Planul de lucru al Comisiei pentru proiectare ecologică și etichetare energetică 2022-2024, citat la nota de subsol 12 din prezentele concluzii, punctul 3.

folosind o scară cromatică comparativă de la A (cel mai eficient) la G (cel mai puțin eficient). Se pare că aproximativ 85 % dintre consumatori recunosc eticheta energetică a Uniunii Europene și o utilizează în deciziile lor de cumpărare¹⁴.

2. Cadrul legislativ al Directivei 2010/30 și al Regulamentului delegat nr. 665/2013

14. Sistemul de etichetare energetică al Uniunii Europene a fost inițial legiferat prin Directiva 79/530/CEE¹⁵, înlocuită ulterior de Directiva 92/75/CEE¹⁶. Însă aspiratoarele au ajuns să fie incluse în acest cadru abia aproape 20 de ani mai târziu, odată cu adoptarea Directivei 2010/30.

15. După cum se indică la articolul 1 alineatul (1), Directiva 2010/30 a stabilit un cadru pentru armonizarea măsurilor naționale privind informațiile destinate utilizatorilor finali, în special prin etichetare și informații standard despre produs, privind consumul de energie și, atunci când e relevant, de alte resurse esențiale *în timpul utilizării*, dând astfel posibilitatea utilizatorilor finali de a opta pentru produse mai eficiente¹⁷.

16. Astfel cum reiese din faptul că expresia „în timpul utilizării” este menționată de 15 ori în Directiva 2010/30¹⁸, această directivă se referă la etichetarea energetică pentru a reflecta consumul de energie în timpul utilizării produselor. Într-adevăr, această chestiune a fost discutată în timpul procesului decizional care a condus la adoptarea directivei respective¹⁹ și, de fapt, Comisia a fost cea care, în propunerea sa de directivă, a introdus un text în acest sens în mai multe dispoziții²⁰.

17. Este important de menționat în cadrul prezentei cauze că, la data respectivă, Directiva 2010/30 stabilea un cadru general care definea obiectivele strategice, precum și rolurile și responsabilitățile, printre altele, ale Comisiei, ale statelor membre, ale producătorilor și ale comercianților. În temeiul articolului 10 din această directivă, Comisia a fost împuternicită să adopte acte delegate (în sensul articolului 290 TFUE), stabilind cerințele de etichetare energetică pentru anumite grupuri de produse, inclusiv pentru aspiratoare.

¹⁴ A se vedea de exemplu Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – Revizuirea Directivei 2010/30/UE [COM(2015) 345 final], 15 iulie 2015, p. 3; Raportul Curții de Conturi Europene, citat la nota de subsol 11 din prezentele concluzii, p. 10. A se vedea de asemenea, mai recent, punctul 2 din Planul de lucru 2022-2024 al Comisiei pentru proiectare ecologică și etichetare energetică, citat la nota de subsol 12 din prezentele concluzii (în care se arată că un sondaj Eurobarometru a arătat că 93 % dintre consumatorii Uniunii recunosc eticheta energetică a Uniunii și că 79 % dintre acești consumatori sunt influențați de aceasta atunci când achiziționează aparate de uz casnic).

¹⁵ Directiva Consiliului din 14 mai 1979 privind indicarea, prin etichetare, a consumului de energie al aparatelor de uz casnic (JO 1979, L 145, p. 1).

¹⁶ Directiva 92/75/CEE a Consiliului din 22 septembrie 1992 privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și de alte resurse la aparatele de uz casnic (JO 1992, L 297, p. 16, Ediție specială, 19/vol. 11, p. 146).

¹⁷ Sublinierea noastră.

¹⁸ A se vedea articolul 1 alineatele (1) și (2), articolul 2 literele (a), (e) și (f), articolul 3 alineatul (1) litera (b), articolul 4 litera (a), articolul 10 alineatul (1) al treilea paragraf, articolul 10 alineatul (3) litera (a) și considerentele (2), (5), (13), (14) și (19) ale Directivei 2010/30.

¹⁹ A se vedea în acest sens documentul de lucru al serviciilor Comisiei, document care însoțește Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și de alte resurse al produselor cu impact energetic Evaluarea impactului [SEC(2008) 2862], 13 noiembrie 2008, p. 83.

²⁰ A se vedea Propunerea Comisiei de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și de alte resurse al produselor cu impact energetic [COM(2008) 778 final], 13 noiembrie 2008, articolul 1 alineatul (2) propus, articolul 2 propus, articolul 11 alineatul (1) propus, articolul 11 alineatul (3) propus și considerentele (2), (3) și (7) propuse.

18. Articolul 10 alineatul (1) al treilea paragraf din Directiva 2010/30 avea următorul cuprins:

„Dispozițiile actelor delegate referitoare la informații care figurează pe etichetă și în fișă privind consumul de energie și de alte resurse esențiale *în timpul utilizării* le permit utilizatorilor finali să ia decizii informate de achiziționare mai bune, iar autorităților de supraveghere a pieței le permit să verifice dacă produsele sunt conforme cu informațiile furnizate.”²¹

19. Între timp, Directiva 2010/30 a fost înlocuită de Regulamentul (UE) 2017/1369²². Acest regulament menține în esență același domeniu de aplicare al Directivei 2010/30, dar modifică și îmbunătățește unele dintre dispozițiile sale pentru a clarifica și actualiza conținutul acestora, ținând seama de progresele tehnologice realizate în ultimii ani în materie de eficiență energetică a produselor²³. Aceasta subliniază că metodele de testare ar trebui să reflecte utilizarea în condiții reale²⁴.

20. Spre deosebire de alte produse, aspiratoarele nu au făcut obiectul normelor Uniunii privind etichetarea energetică până la Directiva 2010/30, nici al normelor Uniunii privind proiectarea ecologică până la Directiva 2009/125/CE²⁵ și, pe baza unui studiu de impact aprofundat, s-a luat decizia ca Comisia să adopte în tandem regulamentele relevante²⁶.

21. Regulamentul delegat nr. 665/2013 a stabilit cerințe pentru etichetarea majorității tipurilor standard de aspiratoare²⁷. Aceasta a obligat furnizorii și distribuitorii să se asigure că aspiratoarele au o astfel de etichetare începând cu 1 septembrie 2014²⁸. Informațiile pentru o astfel de etichetare trebuiau să fie obținute prin metode de testare fiabile, exacte și reproductibile, astfel cum se prevede în anexa VI la Regulamentul delegat nr. 665/2013²⁹. Alineatul (1) din anexa respectivă se referea în acest scop la standardele armonizate publicate în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

22. În acest sens, Comisia a publicat referințe la standardul EN 60312-1:2013 al Comitetului European de Standardizare în Electrotehnică (denumit în continuare „standardul Cenelec”), care se referă la metodele de măsurare a performanțelor aspiratoarelor de uz casnic. Cu toate acestea,

²¹ Sublinierea noastră. A se vedea de asemenea considerentul (19) al Directivei 2010/30.

²² Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2017 de stabilire a unui cadru pentru etichetarea energetică și de abrogare a Directivei 2010/30/UE (JO 2017, L 198, p. 1). Potrivit articolului 21 din regulament, acesta se aplică de la 1 august 2017.

²³ A se vedea considerentele (3) și (4) ale Regulamentului 2017/1369.

²⁴ A se vedea articolul 13 alineatul (3) și considerentul (35) al Regulamentului 2017/1369.

²⁵ Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic (JO 2009, L 285, p. 10).

²⁶ A se vedea în acest sens documentul de lucru al serviciilor Comisiei, Evaluarea impactului, Regulamentul Comisiei de punere în aplicare a Directivei 2009/125 a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește cerințele de proiectare ecologică pentru aspiratoare și Regulamentul delegat al Comisiei de completare a Directivei 2010/30/UE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește etichetarea energetică a aspiratoarelor [SWD(2013) 240, p. 4]. Documentul respectiv a concluzionat că opțiunea preferată este combinarea unui regulament delegat de stabilire a cerințelor de etichetare energetică cu un regulament de punere în aplicare de stabilire a cerințelor de proiectare ecologică pentru a ghida clienții către cele mai eficiente aparate (a se vedea p. 38 și 39).

²⁷ A se vedea articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul delegat nr. 665/2013.

²⁸ A se vedea articolele 3 și 4 din Regulamentul delegat nr. 665/2013.

²⁹ A se vedea articolul 5 și considerentul (4) al Regulamentului delegat nr. 665/2013.

secțiunea 5.9 din standardul Cenelec, care se referea la o metodă de testare cu sacul încărcat, nu a fost inclusă³⁰. Ne vom referi la această metodă ca fiind „testul cu sacul încărcat potrivit secțiunii 5.9”.

23. Această excludere a avut drept consecință faptul că, în scopul aplicării anexei VI la Regulamentul delegat nr. 665/2013, standardul armonizat pentru calcularea consumului anual de energie al aspiratoarelor s-a bazat pe o metodă de testare care utilizează un recipient de colectare gol (în conformitate cu secțiunile 4.5 și 5.3 din standardul Cenelec), iar nu pe o metodă de testare care utilizează un recipient de colectare încărcat (potrivit secțiunii 5.9 din standardul Cenelec).

24. Prin urmare, doar testul cu sacul gol putea fi utilizat pentru măsurarea eficienței energetice a aspiratoarelor în temeiul Regulamentului delegat nr. 665/2013³¹.

C. Evenimentele care au condus la litigiul desfășurat în fața Tribunalului

1. Procedura de anulare a Regulamentului delegat nr. 665/2013

25. La 7 octombrie 2013, Dyson Ltd a introdus o acțiune la Tribunal având ca obiect anularea Regulamentului delegat nr. 665/2013 în temeiul articolului 263 TFUE. În susținerea acțiunii sale, Dyson a invocat trei motive. Primul motiv era întemeiat pe necompetența Comisiei, cel de al doilea pe nemotivarea acestui regulament, iar cel de al treilea pe încălcarea principiului egalității de tratament.

26. Prin Hotărârea din 11 noiembrie 2015, Dyson/Comisia (T-544/13, EU:T:2015:836), Tribunalul a respins această acțiune, considerând aceste motive ca neîntemeiate. Dyson a declarat apel împotriva acestei hotărâri.

27. Prin Hotărârea din 11 mai 2017, Dyson/Comisia (C-44/16 P, EU:C:2017:357, denumită în continuare „hotărârea de anulare pronunțată de Curte”), Curtea a anulat această hotărâre în măsura în care Tribunalul a respins motivele întemeiate pe necompetența Comisiei și pe încălcarea principiului egalității de tratament.

28. Fapt important de menționat, Curtea a constatat că cerința, astfel cum rezultă din articolul 1 și din articolul 10 alineatul (1) al treilea paragraf din Directiva 2010/30, potrivit căreia informațiile furnizate consumatorilor trebuie să reflecte consumul de energie atunci când aparatul este în funcțiune, constituie un *element esențial* al acestei directive³², în sensul articolului 290 TFUE. Prin urmare, această obligație trebuie să fie prevăzută în reglementarea de bază și nu poate face obiectul unei delegări. Pe de altă parte, Curtea a statuat că, contrar celor constatate de Tribunal, a înțelege expresia „în timpul utilizării” din cuprinsul articolului 10 alineatul (1) al treilea

³⁰ A se vedea Comunicarea Comisiei în cadrul punerii în aplicare a [Regulamentului delegat nr. 665/2013] și a Regulamentului (UE) nr. 666/2013 al Comisiei de punere în aplicare a Directivei 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește cerințele în materie de proiectare ecologică pentru aspiratoare (Publicarea titlurilor și a referințelor standardelor armonizate în temeiul legislației de armonizare a Uniunii) (JO 2014, C 272, p. 5), în care se arată că secțiunea 5.9 din standardul Cenelec nu făcea parte din prezenta citare. Comunicări similare au fost emise în 2016 (JO 2016, C 416, p. 31) și în 2017 (JO 2017, C 261, p. 4).

³¹ Articolul 7 din Regulamentul delegat nr. 665/2013 prevedea că, în termen de cinci ani, Comisia revizuieste „posibilitatea stabilirii de cerințe privind consumul anual de energie, nivelul de absorbție a prafului și nivelul emisiilor de praf care să se bazeze pe măsurători realizate cu un recipient mai degrabă parțial încărcat decât gol”.

³² A se vedea Hotărârea din 11 mai 2017, Dyson/Comisia (C-44/16 P, EU:C:2017:357, punctele 58-63) (sublinierea noastră).

paragraf din Directiva 2010/30, în sensul că vizează condițiile reale de utilizare, nu constituie o interpretare „mult prea extensivă” a dispoziției menționate, ci reprezintă chiar sensul acestei precizări³³.

29. În consecință, Curtea a statuat, la punctul 68 din hotărârea menționată, că Comisia avea, așadar, „obligația de a reține în cadrul [Regulamentului nr. 665/2013], pentru a nu aduce atingere unui element esențial al Directivei 2010/30, o metodă de calcul care să permită măsurarea performanței energetice a aspiratoarelor în condiții cât mai apropiate posibil de condițiile reale de utilizare, impunând ca recipientul de colectare al aspiratorului să fie încărcat la un anumit nivel, ținând totuși seama de cerințele legate de valabilitatea științifică a rezultatelor obținute și de precizia informațiilor furnizate consumatorilor, astfel cum sunt în special menționate în considerentul (5) al directivei menționate și la articolul 5 litera (b) din aceasta”³⁴.

30. În urma trimiterii spre rejudecare, prin Hotărârea din 8 noiembrie 2018, Dyson/Comisia (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, denumită în continuare „hotărârea de anulare pronunțată de Tribunal în urma trimiterii spre rejudecare”), Tribunalul a anulat Regulamentul delegat nr. 665/2013.

31. În această hotărâre³⁵, Tribunalul a considerat că din cuprinsul punctului 68 din hotărârea de anulare pronunțată de Curte reiese că, pentru ca metoda reținută de Comisie să fie conformă cu elementele esențiale ale Directivei 2010/30, trebuie îndeplinite două condiții cumulative. În primul rând, pentru a măsura performanța energetică a aspiratoarelor în condiții de utilizare cât mai apropiate posibil de cele reale, recipientul de colectare al unui aspirator trebuie să fie încărcat până la un anumit nivel. În al doilea rând, metoda adoptată trebuie să satisfacă anumite cerințe legate de valabilitatea științifică a rezultatelor obținute și de precizia informațiilor furnizate consumatorilor. Din articolul 7 din Regulamentul delegat nr. 665/2013 și din toate demersurile reiese că Comisia a adoptat o metodă de calcul al performanței energetice a aspiratoarelor bazată pe un recipient de colectare gol. Prin urmare, prima condiție nu era îndeplinită, ceea ce era suficient pentru ca Tribunalul să conchidă că Comisia nu a ținut seama de un element esențial al Directivei 2010/30, fără a trebui să se pronunțe asupra aspectului dacă această metodă îndeplinea a doua condiție.

32. În plus, Tribunalul a arătat că, dacă nicio metodă de calcul efectuat cu recipientul de colectare umplut la un anumit nivel nu îndeplinea cerințele legate de valabilitatea științifică a rezultatelor obținute și de precizia informațiilor furnizate consumatorilor, Comisia era în măsură să își exercite dreptul de inițiativă legislativă pentru a propune legiuitorului Uniunii o modificare a Directivei 2010/30³⁶.

33. Prin urmare, Tribunalul a anulat Regulamentul delegat nr. 665/2013 în întregime, considerând că nu este necesar să se pronunțe cu privire la al treilea motiv al acțiunii, întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament³⁷.

³³ Hotărârea din 11 mai 2017, Dyson/Comisia (C-44/16 P, EU:C:2017:357, punctul 66).

³⁴ Hotărârea din 11 mai 2017, Dyson/Comisia (C-44/16 P, EU:C:2017:357, punctul 68). Curtea a trimis ulterior cauza spre rejudecare Tribunalului pentru ca acesta să se pronunțe asupra motivelor relevante, întrucât acestea implicau o apreciere a faptelor.

³⁵ A se vedea Hotărârea din 8 noiembrie 2018, Dyson/Comisia (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, punctele 69-75).

³⁶ A se vedea Hotărârea din 8 noiembrie 2018, Dyson/Comisia (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, punctul 76).

³⁷ A se vedea Hotărârea din 8 noiembrie 2018, Dyson/Comisia (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, punctul 82).

2. Procedura trimiterii preliminare privind interpretarea Regulamentului delegat nr. 665/2013

34. Între timp, prin Hotărârea din 25 iulie 2018, Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599), Curtea de Justiție s-a pronunțat asupra întrebărilor cuprinse într-o trimitere preliminară formulată de o instanță belgiană cu privire la interpretarea Regulamentului delegat nr. 665/2013, împreună cu Directiva 2005/29/CE privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori³⁸. Această cerere fusese formulată în contextul unui litigiu între Dyson Ltd și Dyson BV, pe de o parte, și BSH Home Appliances NV (denumită în continuare „BSH”), pe de altă parte, în legătură cu mai multe etichete care descriu consumul de energie al aspiratoarelor convenționale (cu sac) comercializate de BSH sub mărcile Siemens și Bosch, inclusiv eticheta energetică a Uniunii, a cărei utilizare este impusă prin Regulamentul delegat nr. 665/2013. Dyson Ltd și Dyson BV au susținut printre altele că utilizarea acestor etichete de către BSH, fără a preciza că acestea reflectă rezultatele testelor efectuate cu un sac gol, constituie o practică comercială neloială de natură să inducă în eroare consumatorii.

35. În hotărârea sa³⁹, Curtea a statuat în special că Directiva 2010/30 și Regulamentul delegat nr. 665/2013 trebuie interpretate în sensul că nicio informație referitoare la condițiile în care a fost testată eficiența energetică a aspiratoarelor nu poate fi adăugată pe eticheta energetică a Uniunii.

D. Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

36. La 21 februarie 2019, Dyson a introdus la Tribunal o acțiune în despăgubire, întemeiată pe răspunderea extracontractuală a Uniunii Europene, în temeiul articolului 268 TFUE și al articolului 340 al doilea paragraf TFUE.

37. Dyson a solicitat suma de 176,1 milioane de euro, inclusiv dobânzile, sau, cu titlu subsidiar, suma de 127,1 milioane de euro, inclusiv dobânzile, precum și obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată. Comisia a solicitat respingerea acțiunii și obligarea Dyson la plata cheltuielilor de judecată.

38. Prin hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că Dyson nu a îndeplinit una dintre condițiile principale pentru stabilirea răspunderii extracontractuale a Uniunii, și anume existența unei încălcări suficient de grave, în raport cu patru pretinse încălcări ale dreptului Uniunii din partea Comisiei. Prin urmare, a respins acțiunea.

39. În primul rând, în ceea ce privește încălcarea articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30, Tribunalul a constatat că Comisia nu dispunea de o putere de apreciere care să îi permită să depășească competențele care îi sunt conferite prin Directiva 2010/30 (punctul 36 din hotărârea atacată). Cu toate acestea, Tribunalul a considerat că absența puterii de apreciere nu este suficientă pentru a stabili existența unei încălcări suficient de grave și că este necesar să se ia în considerare anumiți alți factori, astfel cum sunt aceștia enunțați în jurisprudență (punctele 37 și 38 din hotărârea atacată).

³⁸ Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului (JO 2005, L 149, p. 22, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 260).

³⁹ A se vedea Hotărârea din 25 iulie 2018, Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599, în special punctele 35-46).

40. Tribunalul a statuat că, având în vedere hotărârea de anulare pronunțată de Curte și hotărârea de anulare pronunțată de Tribunal în urma trimiterii spre rejudecare, aplicarea articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30 la cazul specific al aspiratoarelor suscită anumite diferențe de apreciere, care indică dificultăți de interpretare în ceea ce privește claritatea și precizia acestei dispoziții și, în general, a Directivei 2010/30 în ansamblul său (punctele 40-45 din hotărârea atacată).

41. Tribunalul a statuat de asemenea, în raport cu complexitatea situației care trebuie reglementată și cu caracterul impardonabil sau intenționat al erorii comise, că, fără a încălca în mod vădit și grav limitele puterii sale de apreciere, Comisia a putut să considere că testul cu sacul încărcat potrivit secțiunii 5.9 nu era în măsură să garanteze valabilitatea științifică și precizia informațiilor furnizate consumatorilor și să opteze, în schimb, pentru testul cu sacul gol, care era solid din punct de vedere științific. Tribunalul a mai arătat că articolul 11 alineatul (1) din Directiva 2010/30 limita delegarea de competențe către Comisie la o perioadă de cinci ani, astfel încât aceasta din urmă nu putea amâna adoptarea normelor de etichetare energetică până la adoptarea de către Cenelec a unei metode de testare cu sacul încărcat. În plus, nici Parlamentul European și nici Consiliul nu s-au opus adoptării Regulamentului delegat nr. 665/2013. Aceste împrejurări au permis, potrivit Tribunalului, confirmarea faptului că încălcarea de către Comisie a articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30 era scuzabilă (punctele 94-97 din hotărârea atacată).

42. Tribunalul a concluzionat că, din cauza acestor elemente, precum și din cauza complexității tehnice a problemelor care trebuie rezolvate și a dificultăților de aplicare și de interpretare a textelor relevante, o autoritate administrativă care acționează cu prudența și diligența obișnuite ar putea considera că se expune unui risc atunci când ia decizia de a utiliza metoda de testare cu recipientul de colectare încărcat în locul metodei de testare cu recipientul de colectare gol. Prin urmare, Comisia a făcut dovada unui comportament previzibil din partea unei astfel de autorități administrative și nu a ignorat în mod vădit și grav limitele care se impuneau puterii sale de apreciere (punctul 97 din hotărârea atacată).

43. De asemenea, Tribunalul, întemeindu-se pe aceste constatări, a statuat că, prin adoptarea testului cu sacul gol, Comisia nu a încălcat în mod vădit și grav limitele impuse puterii sale de apreciere și nici nu a comis o încălcare suficient de gravă a celorlalte trei pretense încălcări ale dreptului Uniunii, și anume principiul egalității de tratament (punctele 105-112 din hotărârea atacată), principiul bunei administrări și obligația de diligență (punctele 116-119 din hotărârea atacată) și dreptul la libera exercitare a unei activități profesionale (punctele 123-131 din hotărârea atacată).

E. Procedura în fața Curții

44. Prin recursul introdus la 18 februarie 2022, Dyson solicită Curții anularea în totalitate a hotărârii atacate, stabilirea încălcării suficient de grave a dreptului Uniunii de către Comisie și trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunal. Dyson solicită de asemenea Curții obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

45. În memoriul în răspuns depus la 22 iunie 2022, Comisia solicită Curții respingerea recursului și obligarea Dyson la plata cheltuielilor de judecată.

46. Dyson și Comisia au depus de asemenea un memoriu în replică și un memoriu în duplică la 22 august 2022 și, respectiv, la 30 septembrie 2022.

47. La 20 aprilie 2023 a avut loc o ședință în cursul căreia Dyson și Comisia au prezentat observații orale.

III. Analiză

48. Dyson invocă șapte motive de recurs. Primele patru motive de recurs se referă la pretinsa încălcare de către Comisie a articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30. Primul motiv se întemeiază pe o calificare eronată a motivelor invocate de Dyson, iar al doilea, al treilea și al patrulea se bazează pe o aplicare greșită a criteriului juridic al unei încălcări suficient de grave, astfel: al doilea motiv se întemeiază pe aplicarea eronată a metodei de evaluare a gravității încălcării în legătură cu lipsa unei puteri de apreciere a Comisiei, al treilea motiv se bazează pe o apreciere eronată a criteriului juridic al unei încălcări suficient de grave în ceea ce privește dificultățile de interpretare și claritatea și precizia normei încălcate, iar al patrulea motiv se întemeiază pe o incorectă apreciere a criteriului juridic în ceea ce privește complexitatea reglementării. Al cincilea, al șaselea și al șaptelea motiv de recurs se întemeiază pe aplicarea eronată a criteriului juridic al încălcării suficient de grave în ceea ce privește pretensele încălcări ale principiului egalității de tratament, ale principiului bunei administrări și, respectiv, ale dreptului de a exercita o activitate profesională.

49. Vom începe cu primul motiv de recurs. În opinia noastră, restul aprecierii depinde de stabilirea conținutului exact al încălcării pe care Dyson a susținut că a săvârșit-o Comisia. De acesta depinde aspectul dacă Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a apreciat dacă această încălcare era suficient de gravă. Întrucât considerăm că Tribunalul a calificat greșit susținerile prezentate de Dyson, o mare parte dintre argumentele prin care acesta a constatat că încălcarea nu a fost suficient de gravă sunt irelevante. Vom proceda totuși la analiza celorlalte șase motive de recurs, care vizează aplicarea eronată a metodei de evaluare a gravității încălcării.

A. *Cu privire la primul motiv de recurs*

50. Prin intermediul primului motiv de recurs, Dyson reproșează în esență Tribunalului că a calificat în mod eronat cererea sa. Deși susținea că, prin adoptarea testului cu sacul gol, Comisia a săvârșit o încălcare suficient de gravă, Tribunalul, la punctele 52-82 din hotărârea atacată, a analizat în schimb în mod eronat dacă Comisia era îndreptățită să respingă testul cu sacul încărcat potrivit secțiunii 5.9⁴⁰.

51. Este adevărat că, în hotărârea atacată, Tribunalul a acordat o atenție considerabilă aprecierii aspectului dacă, în mod corect, Comisia a respins testul cu sacul încărcat potrivit secțiunii 5.9. Această apreciere nu este pertinentă decât în cazul în care se invocă faptul că, în mod greșit, Comisia a respins această metodă. Or, nu aceasta a fost susținerea prezentată de Dyson. Dyson nu a pretins că Comisia a exclus în mod eronat o metodă de testare posibilă cu sacul încărcat. Mai degrabă, Dyson a susținut că, prin alegerea testului cu sacul gol, Comisia a comis o încălcare suficient de gravă.

⁴⁰ La punctul 82 din hotărârea atacată, Tribunalul a explicat că „problema relevantă este aceea de a stabili dacă, preferând metoda de testare cu recipient de colectare gol în detrimentul metodei de testare cu recipientul de colectare încărcat, Comisia a comis o încălcare vădită și gravă a limitelor puterii sale de apreciere”.

52. Această distincție este importantă, întrucât determină nivelul puterii de apreciere de care a dispus Comisia, care, la rândul său, este important pentru soluționarea celorlalte motive invocate de Dyson în fața Tribunalului. Dyson nu contestă că Comisia dispune de o putere de apreciere pentru a decide tipul metodei de testare cu sacul încărcat pe care o adoptă. Dimpotrivă, în opinia Dyson, alegerea testului cu sacul gol nu ar fi făcut parte din puterea de apreciere conferită Comisiei în temeiul legislației de bază.

53. Comisia susține că era pertinent din punct de vedere juridic ca Tribunalul să evalueze dacă singura altă metodă de testare recunoscută și disponibilă la momentul adoptării Regulamentului delegat nr. 665/2013, și anume testul cu sacul încărcat potrivit secțiunii 5.9, constituia o alternativă precisă din punct de vedere științific. Atunci când a fost redactat acest regulament, alegerea, așa cum a stabilit Comisia în cadrul puterii sale de apreciere în elaborarea politicilor complexe, era între metodele de testare cu sacul gol și cele cu sacul parțial încărcat și nimic altceva; nicio metodă de testare cu recipientul de colectare încărcat, inclusiv testul cu recipientul de colectare încărcat potrivit secțiunii 5.9, nu era fiabilă din punct de vedere științific. Prin urmare, Comisia susține că ar putea fi scuzată pentru faptul că a adoptat ceea ce reprezenta atunci singura metodă de testare fiabilă din punct de vedere științific – testul cu sacul gol.

54. Nu putem fi de acord cu Comisia. Indisponibilitatea unei metode de testare cu recipientul de colectare parțial încărcat, viabilă din punct de vedere științific, nu îndreptățește Comisia să adopte testul cu sacul gol. Prin urmare, alegerea nu ar fi putut fi între testul cu sacul gol și o metodă de testare cu sacul parțial încărcat. Se putea alege doar între diferite metode de testare cu recipientul de colectare parțial încărcat sau opțiunea de a nu efectua niciun test.

55. În hotărârea de anulare pronunțată de Tribunal în urma trimiterii spre rejudecare, Tribunalul a considerat că utilizarea testului cu sacul gol necesită o modificare a reglementării de bază⁴¹. Cu toate acestea, în cadrul ședinței, Comisia a explicat că propunerea unei modificări legislative a articolului 10 din Directiva 2010/30 ar fi fost un demers illogic și dificil. Nu numai că ar fi fost nevoie de mult timp pentru a pregăti o astfel de modificare, dar, de asemenea, aceasta ar fi lăsat Regulamentul delegat nr. 665/2013 nesincronizat cu normele privind proiectarea ecologică, întrucât cadrele juridice ale Uniunii în materie de etichetare energetică și de proiectare ecologică funcționează de obicei indisolubil corelate și se consolidează reciproc în ceea ce privește produsele cu impact energetic.

56. În măsura în care acest lucru ar putea fi adevărat, nu poate justifica alegerea unei metode de testare care nu este posibilă din punctul de vedere al dreptului Uniunii, și anume testul cu sacul gol.

57. În consecință, considerăm că primul motiv de recurs, prin care se susține că Tribunalul a calificat în mod eronat motivul formulat de Dyson, este întemeiat.

B. Cu privire la cel de al doilea motiv

58. Prin intermediul celui de al doilea motiv de recurs, Dyson reproșează în esență Tribunalului că, la punctele 37 și 38 din hotărârea atacată, a considerat în mod greșit că încălcarea unei cerințe care nu intra în puterea sa de apreciere nu era în sine suficient de gravă, având în vedere contextul special al acestei cauze. Potrivit Dyson, cerința „în timpul utilizării” era un element esențial al

⁴¹ A se vedea Hotărârea din 8 noiembrie 2018, Dyson/Comisia (T-544/13 RENV, EU:T:2018:761, punctul 76); a se vedea de asemenea punctul 32 din prezentele concluzii.

Directivei 2010/30, introdus de legiuitorul Uniunii cu intenția de a limita puterea de apreciere a Comisiei. Comisia era conștientă de caracterul înșelător al testului cu sacul gol, pe baza propriului raport de expertiză și a răspunsurilor primite în urma consultării părților interesate, și că acest test risca să dăuneze mediului și împiedica producătorii să informeze consumatorii cu privire la aceste riscuri. După cum a subliniat Dyson la audiere, Tribunalul a constatat că Comisia nu dispunea de nicio putere de apreciere, astfel încât acesta ar fi trebuit să fie sfârșitul problemei⁴².

59. Comisia susține că Tribunalul a aplicat în mod corect criteriul juridic al unei încălcări suficient de grave în ceea ce privește puterea de apreciere a Comisiei⁴³. Astfel cum a arătat Comisia în cadrul ședinței, Curtea ar trebui să susțină jurisprudența Tribunalului potrivit căreia nu există o legătură automată între lipsa puterii de apreciere și constatarea unei încălcări suficient de grave și trebuie să se țină seama de celelalte elemente ale jurisprudenței. Comisia a mai susținut în cadrul ședinței că, deși o putere de apreciere redusă sau inexistentă conduce la constatarea unei încălcări suficient de grave atunci când există o obligație clară și precisă în temeiul dreptului Uniunii, nu aceasta este situația în speță.

60. Simpla încălcare a unei norme de drept al Uniunii care nu lasă nicio putere de apreciere autorității Uniunii în cauză este suficientă pentru ca încălcarea normei respective să fie considerată suficient de gravă sau Curtea ar trebui totuși să ia în considerare și alți factori care ar putea justifica această încălcare?

61. În opinia noastră, jurisprudența nu oferă un răspuns clar la această întrebare. La fel de important este faptul că jurisprudența nu oferă nicio îndrumare cu privire la modul în care se poate stabili când dispune o instituție de o putere de apreciere. De-a lungul anilor, anumiți avocați generali⁴⁴ și doctrina⁴⁵ au subliniat caracterul neconcludent al jurisprudenței și au pus la îndoială relevanța criteriului puterii de apreciere, întrucât analiza aspectului dacă o încălcare este suficient de gravă se bazează în orice caz pe alte elemente.

62. Analiza noastră cu privire la jurisprudența existentă sugerează că puterea de apreciere are un rol în aprecierea aspectului dacă o încălcare a legislației Uniunii poate fi caracterizată ca fiind suficient de gravă, dar că acest rol nu este decisiv. Din această perspectivă, atunci când a statuat, la punctele 37 și 38 din hotărârea atacată, că lipsa puterii de apreciere nu este suficientă pentru a justifica concluzia că a existat o încălcare suficient de gravă și că este în continuare necesar să se verifice dacă există elemente care pot justifica încălcarea, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept.

⁴² În susținerea poziției sale, Dyson invocă printre altele Hotărârea din 10 iulie 2003, Comisia/Fresh Marine (C-472/00 P, EU:C:2003:399), Hotărârea din 16 octombrie 2008, Synthon (EU:C:2008:565), Hotărârea din 4 aprilie 2017, Ombudsmanul/Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256, în special punctul 57), Hotărârea din 30 mai 2017, Safa Nicu Sepahan/Consiliul (C-45/15 P, EU:C:2017:402), precum și Hotărârea din 20 ianuarie 2021, Comisia/Printeos (C-301/19 P, EU:C:2021:39).

⁴³ În susținerea poziției sale, Comisia invocă printre altele Hotărârea din 4 iulie 2000, Bergaderm și Goupil/Comisia (C-352/98 P, EU:C:2000:361), Hotărârea din 26 ianuarie 2006, Medici Grimm/Consiliul (T-364/03, EU:T:2006:28), Hotărârea din 3 martie 2010, Artegodan/Comisia (T-429/05, EU:T:2010:60), precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2011, Sison/Consiliul (T-341/07, EU:T:2011:687).

⁴⁴ A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Léger prezentate în cauza Köbler (C-224/01, EU:C:2003:207, punctele 134-139) și Concluziile avocatului general Bot prezentate în cauza Synthon (C-452/06, EU:C:2008:393, punctele 121-123).

⁴⁵ A se vedea de exemplu Hilson, C., „The Role of Discretion in EC Law on Non-Contractual Liability”, *Common Market Law Review*, vol. 42, 2005, p. 677, în special p. 693) (care subliniază „circularitatea ciudată” din jurisprudență), și Biondi, A., și Farley, M., *The Right to Damages in EU Law*, Kluwer, 2009, p. 41 (în care se consideră că jurisprudența prezintă un „raționament în zigzag”).

63. În cele ce urmează, vom analiza succint jurisprudența pertinentă în materia răspunderii Uniunii Europene și a statului membru⁴⁶.

1. Jurisprudența pertinentă în materia răspunderii Uniunii Europene și a statului membru

64. După cum se știe, de la hotărârea pronunțată în cauza Bergaderm⁴⁷, jurisprudența referitoare la răspunderea Uniunii Europene și a statului membru pentru daune interese care rezultă din încălcarea dreptului Uniunii s-a dezvoltat în mod armonios. Întemeindu-se pe hotărârea sa anterioară privind răspunderea statului în cauza Brasserie⁴⁸, Curtea a reamintit în Hotărârea Bergaderm că condițiile angajării răspunderii statului membru pentru prejudiciile cauzate particularilor prin încălcarea dreptului comunitar nu trebuie să fie diferite de cele care reglementează răspunderea Uniunii Europene, iar aceasta pentru că protecția drepturilor de care beneficiază particularii în temeiul dreptului comunitar nu poate varia în funcție de caracterul național sau comunitar al autorității aflate la originea prejudiciului⁴⁹.

65. Aceasta înseamnă că jurisprudența referitoare la condițiile de angajare a răspunderii extracontractuale a Uniunii, inclusiv o încălcare suficient de gravă, a evoluat în conformitate cu cea referitoare la răspunderea statului. Astfel, în Hotărârea Bergaderm, Curtea a repetat formula care părea să fie clar stabilită în jurisprudența anterioară în materia răspunderii statului, potrivit căreia aprecierea gravității încălcării depinde de aspectul dacă autoritatea statului membru sau a Uniunii dispune sau nu de o putere de apreciere atunci când acționează cu încălcarea dreptului Uniunii. În cazul în care autoritatea în cauză nu dispune de nicio putere de apreciere sau dispune doar de o putere de apreciere considerabil redusă, se consideră că simpla încălcare a dreptului Uniunii este suficientă pentru a stabili existența unei încălcări suficient de grave⁵⁰.

66. Această distincție între existența și inexistența puterii de apreciere a rezultat din două cauze care au fost definitorii în materia răspunderii statului. În prima cauză în care a stabilit principiul răspunderii statului, și anume Hotărârea Francovich⁵¹, Curtea nici măcar nu a menționat încălcarea suficient de gravă ca cerință pentru angajarea răspunderii⁵². Cu toate acestea, împrejurările acestei cauze corespundeau unei situații în care un stat membru acționase într-un domeniu al dreptului Uniunii în care nu beneficia de nicio putere de apreciere. În această cauză, încălcarea consta în lipsa de transpunere la timp a unei directive de către un stat membru. Deși statele membre pot alege, de obicei, măsurile prin care să transpună o directivă în legislația națională, acestea nu au posibilitatea de a alege dacă vor transpune sau nu o directivă. Într-un astfel de caz, este clar că simpla încălcare a dreptului Uniunii (lipsa transpunerii unei directive) angajează răspunderea unui stat membru față de un particular care a suferit un prejudiciu ca urmare a unei astfel de lipse de transpunere.

⁴⁶ Din cauza constrângerilor care decurg din necesitatea de a nu prezenta concluzii excesiv de extinse, nu vom analiza în detaliu jurisprudența abundentă în discuție. Ne vom limita mai degrabă la prezentarea anumitor puncte comune care ar putea contribui la raționalizarea acestei jurisprudențe.

⁴⁷ A se vedea Hotărârea din 4 iulie 2000, Bergaderm și Goupil/Comisia (C-352/98 P, EU:C:2000:361, denumită în continuare „Hotărârea Bergaderm”).

⁴⁸ A se vedea Hotărârea din 5 martie 1996, Brasserie du Pêcheur și Factortame (C-46/93 și C-48/93, EU:C:1996:79, punctul 42, denumită în continuare „Hotărârea Brasserie”).

⁴⁹ A se vedea Hotărârea din 4 iulie 2000, Bergaderm și Goupil/Comisia (C-352/98 P, EU:C:2000:361, punctul 41).

⁵⁰ A se vedea Hotărârea din 4 iulie 2000, Bergaderm și Goupil/Comisia (C-352/98 P, EU:C:2000:361, punctele 43 și 44).

⁵¹ A se vedea Hotărârea din 19 noiembrie 1991, Francovich și alții (C-6/90 și C-9/90, EU:C:1991:428, punctele 38-41, 44 și 45).

⁵² Acest lucru poate fi explicat prin circumstanțele cauzei Francovich, în care cauza prejudiciului a fost lipsa transpunerii unei directive. Având în vedere că statele membre nu dispun de niciun fel de putere de apreciere pentru a decide să nu transpună o directivă, s-ar fi putut presupune că încălcarea a fost suficient de gravă. O astfel de interpretare în cauza Francovich a fost confirmată ulterior în jurisprudență. A se vedea de exemplu Hotărârea din 8 octombrie 1996, Dillenkofer și alții (C-178/94, C-179/94 și C-188/94-C-190/94, EU:C:1996:375, punctul 23), și Hotărârea din 15 iunie 1999, Rechberger și alții (C-140/97, EU:C:1999:306, punctul 51).

67. Situația ar fi diferită în cazul în care statul membru ar fi transpus o directivă, dar ar fi transpus-o în mod incorect. Statele membre beneficiază de posibilitatea de a alege modul de transpunere a unei directive, astfel încât eroarea lor ar putea fi, în anumite circumstanțe, justificabilă și nu ar atrage angajarea răspunderii. Prima cauză în care Curtea a avut ocazia să decidă cum este angajată răspunderea într-o situație în care un stat membru putea opta nu se referea însă la transpunerea unei directive, ci la o încălcare a unei dispoziții din tratat. În cauza *Brasserie*⁵³, cele două state membre în cauză încălcaseră dreptul Uniunii prin faptul că au ales să adopte măsuri legislative naționale (privind definiția berii și, respectiv, registrele navelor) care totuși încălcau normele privind piața internă astfel cum erau prevăzute în tratat. Aceste state membre se aflau într-o situație în care beneficiau de o putere de apreciere în ceea ce privește modul de reglementare. Cu toate acestea, puterea lor de apreciere în alegerea măsurilor adecvate era limitată de aceste norme din tratat. Aceste împrejurări au determinat Curtea să statueze că, atunci când un stat membru acționează într-un domeniu în care dispune de o putere largă de apreciere, răspunderea nu poate fi angajată decât dacă încălcarea este suficient de gravă.

68. Motivul pentru care răspunderea instituțiilor Uniunii sau a statelor membre nu poate fi angajată pur și simplu pentru orice încălcare a dreptului Uniunii, ci numai pentru una suficient de gravă decurge din necesitatea de a găsi un echilibru între, pe de o parte, protecția particularilor împotriva acțiunilor nelegale ale instituțiilor (Uniunii sau al statului membru) și, pe de altă parte, marja de manevră care trebuie să fie recunoscută acestora din urmă pentru a nu le paraliza acțiunea, pe de altă parte⁵⁴.

69. În *Hotărârea Brasserie*⁵⁵, Curtea a statuat că criteriul decisiv în funcție de care se apreciază o încălcare a dreptului comunitar ca fiind suficient de gravă este nerespectarea manifestă și gravă de către un stat membru a limitelor impuse puterii sale de apreciere. Același criteriu a fost utilizat de asemenea începând cu *Hotărârea Bergaderm* pentru a determina gravitatea încălcării comise de instituțiile Uniunii⁵⁶.

70. În ceea ce privește aprecierea nerespectării manifeste și grave de către un stat membru a limitelor impuse puterii sale de apreciere, Curtea a enumerat, în *Hotărârea Brasserie*⁵⁷, anumite elemente care pot fi luate în considerare⁵⁸. Astfel, de exemplu, pe de o parte, natura neclară sau imprecisă a normei încălcate sau împrejurarea că atitudinea adoptată de către o instituție comunitară a putut contribui la inacțiune ar putea justifica încălcarea. În schimb, caracterul intenționat sau neintenționat al neîndeplinirii obligației sau faptul că aceasta a continuat în pofida pronunțării unei hotărâri care constată încălcarea pretinsă a unei hotărâri preliminare sau a unei jurisprudențe consacrate a Curții în materia respectivă constituie elemente care pot

⁵³ A se vedea *Hotărârea* din 5 martie 1996 (C-46/93 și C-48/93, EU:C:1996:79, punctele 47-51).

⁵⁴ A se vedea de exemplu *Hotărârea* din 10 septembrie 2019, HTTS/Consiliul (C-123/18 P, EU:C:2019:694, punctul 34).

⁵⁵ A se vedea *Hotărârea* din 5 martie 1996 (C-46/93 și C-48/93, EU:C:1996:79, punctul 55).

⁵⁶ A se vedea *Hotărârea* din 4 iulie 2000, *Bergaderm și Goupil/Comisia* (C-352/98 P, EU:C:2000:361, punctul 43). A se vedea de exemplu *Hotărârea* din 4 aprilie 2017, *Ombudsmanul/Staelen* (C-337/15 P, EU:C:2017:256, punctul 31), *Hotărârea* din 10 septembrie 2019, HTTS/Consiliul (C-123/18 P, EU:C:2019:694, punctul 33), precum și *Hotărârea* din 16 iunie 2022, *SGL Carbon și alții/Comisia* (C-65/21 P și C-73/21 P-C-75/21 P, EU:C:2022:470, punctul 47).

⁵⁷ A se vedea *Hotărârea* din 5 martie 1996 (C-46/93 și C-48/93, EU:C:1996:79, punctele 56 și 57).

⁵⁸ La punctul 43 din *Hotărârea Brasserie*, Curtea a precizat că „regimul pe care Curtea l-a stabilit în temeiul [articolul 340 TFUE], în special cu privire la răspunderea derivată din adoptarea de acte normative, ține seama printre altele de complexitatea situațiilor care trebuie reglementate, de dificultățile de aplicare sau de interpretare a textelor și, mai precis, de puterea de apreciere de care dispune autorul actului contestat”.

conduce la concluzia că încălcarea a fost suficient de gravă. n orice caz, elemente precum cele enumerate în Hotărârea Brasserie nu sunt exhaustive, astfel cum pare să sugereze jurisprudena⁵⁹.

71. Este important de observat că, în Hotărârea Brasserie, elementele de natură să scuze încălcarea s-au referit la o situație în care statele membre în cauză dispuneau de o largă putere de apreciere.

72. Astfel, în momentul în care Curtea a ales să alinieze răspunderea Uniunii și cea a statului în Hotărârea Bergaderm, se părea că existau norme clare pentru a stabili gravitatea încălcării. n cazul în care o instituție a Uniunii nu dispunea de nicio putere de apreciere sau dispunea doar de o putere de apreciere foarte limitată, simpla încălcare a dreptului Uniunii era în sine suficient de gravă. Dacă, dimpotrivă, instituția Uniunii dispune de o anumită putere de apreciere, încălcarea este suficient de gravă numai dacă această instituție a ignorat în mod vădit i grav limitele impuse puterii sale de apreciere. n funcie de împrejurările cauzei, instanțele Uniunii trebuiau să ia în considerare diferii factori pentru a stabili dacă încălcarea putea sau nu putea fi justificată.

73. Revenind la prezenta cauză, dacă regulile stabilite de jurisprudența cu privire la aprecierea unei încălcări suficient de grave ar fi într-adevăr att de clare, acest lucru ar conduce la concluzia că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept întrucât a inut seama de mai muli factori, dei a constatat că Comisia nu dispunea de nicio putere de apreciere pentru alegerea testului cu sacul gol.

74. Cu toate acestea, jurisprudența, astfel cum a evoluat după Hotărârea Bergaderm, nu permite să se concluzioneze că distincia dintre existența i inexistena unei puteri de apreciere i raportul dintre puterea de apreciere i gravitatea încălcării sunt att de evidente.

75. n seciunea care urmează, vom propune o clasificare i o analiză succintă a acestei jurisprudențe.

2. Clasificarea jurisprudenței ulterioare Hotărârii Bergaderm

76. n scopul prezentei cauze, jurisprudența ulterioară Hotărârii Bergaderm poate fi clasificată în patru grupe: cauze în care instanțele Uniunii au considerat că nu există o putere de apreciere i, prin urmare, au stabilit o încălcare suficient de gravă; în al doilea rând, cauze în care instanțele Uniunii au considerat că nu există o putere de apreciere sau că aceasta este limitată, dar, după ce au examinat diferii factori, au constatat că încălcarea nu este suficient de gravă; în al treilea rând, cauze în care instanțele Uniunii au constatat existența unei puteri de apreciere dar, după examinarea diferitor factori, au ajuns la concluzia că încălcarea este suficient de gravă; în al patrulea rând, cauze în care instanțele Uniunii au constatat existența unei puteri de apreciere i, după ce au examinat diferii factori, au ajuns la concluzia că încălcarea nu este suficient de gravă.

⁵⁹ în ceea ce privește răspunderea Uniunii, a se vedea de exemplu Hotărârea din 10 septembrie 2019, HTTS/Consiliul (C-123/18 P, EU:C:2019:694, punctul 33) („printre altele”), i Hotărârea din 22 septembrie 2022, IMG/Comisia (C-619/20 P i C-620/20 P, EU:C:2022:722, punctul 146 („n special”). n ceea ce privește răspunderea statului, a se vedea de exemplu Hotărârea din 28 iulie 2016, Tomsov (C-168/15, EU:C:2016:602, punctul 25) („n special”), precum i Hotărârea din 4 octombrie 2018, Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807, punctul 105) („printre altele”).

a) Primul grup de cauze

77. În primul rând, există o jurisprudență în care instanțele Uniunii au constatat că instituția care a săvârșit încălcarea nu a dispus de o putere de apreciere și că, prin urmare, răspunderea rezultă automat. Există astfel de cauze atât în ceea ce privește răspunderea Uniunii⁶⁰, cât și cea a statului⁶¹.

78. Interesant este faptul că unele dintre cauzele în care s-a stabilit răspunderea statului nu au fost cauze în care statele membre nu au transpus la timp o directivă, ci în care era vorba de transpunerea incorectă a unei directive, situație în care statele membre beneficiază de obicei de posibilitatea de alegere. Cu toate acestea, Curtea a considerat că, în aceste cauze, statelor membre nu li s-a lăsat nicio putere de apreciere. Factorul important pentru Curte a fost claritatea și precizia normei încălcate, care nu a lăsat niciun dubiu cu privire la rezultatul pe care statele membre trebuiau să îl obțină.

79. Aplicând în speță un astfel de raționament, ar fi posibil să se concluzioneze, așa cum a procedat Tribunalul, că Comisia nu a beneficiat de o putere de apreciere pentru a adopta testul cu sacul gol, întrucât norma din legislația de bază care impune testarea aspiratoarelor „în timpul utilizării” era clară. Cu toate acestea, jurisprudența din primul grup sugerează că răspunderea ar trebui, contrar concluziilor Tribunalului, să decurgă automat.

b) Al doilea grup de cauze

80. Există și o altă jurisprudență care indică o direcție diferită. Al doilea grup de cauze se referă la situațiile în care instanțele Uniunii au considerat că norma din dreptul Uniunii încălcată nu lăsa nicio putere de apreciere sau doar o putere de apreciere limitată; cu toate acestea, au evaluat alți factori și au constatat că încălcarea putea fi justificată. Prin urmare, nu a rezultat nicio răspundere. Deși astfel de exemple sunt greu de găsit atunci când vine vorba de răspunderea statului⁶², ele nu sunt la fel de rare în jurisprudența referitoare la răspunderea Uniunii⁶³.

⁶⁰ A se vedea de exemplu Hotărârea din 16 iulie 2009, Comisia/Schneider Electric (C-440/07 P, EU:C:2009:459, punctele 166-173), Hotărârea din 4 aprilie 2017, Ombudsman/Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256, punctul 57), Hotărârea din 20 ianuarie 2021, Comisia/Printeos (C-301/19 P, EU:C:2021:39, punctele 103-106), Hotărârea din 28 octombrie 2021, Vialto Consulting/Comisia (C-650/19 P, EU:C:2021:879), Hotărârea din 24 octombrie 2000, Fresh Marine/Comisia (T-178/98, EU:T:2000:240, punctele 57, 76 și 82) [menținută în recurs prin Hotărârea din 10 iulie 2003, Comisia/Fresh Marine (C-472/00 P, EU:C:2003:399, punctele 28-32)], Hotărârea din 25 noiembrie 2014, Safa Nicu Sepahan/Consiliul (T-384/11, EU:T:2014:986, punctele 59-69) [menținută în recurs prin Hotărârea din 30 mai 2017, Safa Nicu Sepahan/Consiliul (C-45/15 P, EU:C:2017:402, punctele 32-42)], Hotărârea din 14 decembrie 2018, East West Consulting/Comisia (T-298/16, EU:T:2018:967, punctele 146-153), Hotărârea din 19 ianuarie 2022, Deutsche Telekom/Comisia (T-610/19, EU:T:2022:15, punctele 112 și 113) (recurs pendinte în cauza C-221/22 P), și Hotărârea din 23 februarie 2022, United Parcel Service/Comisia (T-834/17, EU:T:2022:84, punctele 104-123) (recurs pendinte în cauza C-297/22 P).

⁶¹ A se vedea de exemplu Hotărârea din 18 ianuarie 2001, Stockholm Lindöpark (C-150/99, EU:C:2001:34, punctele 40-42), Hotărârea din 28 iunie 2001, Larsy (C-118/00, EU:C:2001:368, punctele 41-55), Hotărârea din 17 aprilie 2007, AGM-COS.MET (C-470/03, EU:C:2007:213, punctele 82 și 86), Hotărârea din 16 octombrie 2008, Synthon (C-452/06, EU:C:2008:565, punctele 39-46), și Hotărârea din 4 octombrie 2018, Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807, punctele 106-108 și 115).

⁶² Se pare că unul dintre puținele exemple care poate fi considerat o cauză în care Curtea a acceptat că un stat membru ar putea să nu fie răspunzător chiar dacă nu ar avea nicio putere de apreciere este Hotărârea din 4 iulie 2000, Haim (C-424/97, EU:C:2000:357).

⁶³ A se vedea de exemplu Hotărârea din 12 iulie 2001, Comafrica și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia (T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 și T-225/99, EU:T:2001:184, punctele 137-150), Hotărârea din 21 aprilie 2005, Holcim (Deutschland)/Comisia (T-28/03, EU:T:2005:139, punctele 100-116) [menținută în recurs prin Hotărârea din 19 aprilie 2007, Holcim (Deutschland)/Comisia (C-282/05 P, EU:C:2007:226, punctul 51)], Hotărârea din 26 ianuarie 2006, Medici Grimm/Consiliul (T-364/03, EU:T:2006:28, punctele 82-98), Hotărârea din 3 martie 2010, Artogodan/Comisia (T-429/05, EU:T:2010:60, punctele 104-112) [menținută în recurs prin Hotărârea din 19 aprilie 2012, Artogodan/Comisia (C-221/10 P, EU:C:2012:216, punctele 108 și 109)], și Hotărârea din 23 noiembrie 2011, Sison/Consiliul (T-341/07, EU:T:2011:687, punctele 57-74).

81. De exemplu, Hotărârea Holcim (Deutschland)/Comisia⁶⁴ s-a referit la comisioanele de garanție bancară pe care reclamanta le plătișe în locul amenzilor impuse printr-o decizie a Comisiei în materia dreptului concurenței, care a fost ulterior anulată. Tribunalul a considerat că puterea de apreciere a Comisiei era redusă în aceste împrejurări și, prin urmare, încălcarea, și anume insuficiența elementelor de probă administrate pentru a demonstra practicile contestate ale reclamantei, putea stabili existența unei încălcări suficient de grave. Cu toate acestea, ținând seama de complexitatea cauzei și de dificultățile de aplicare a dispozițiilor tratatului în materie de carteluri, Tribunalul a considerat că încălcarea nu era suficient de gravă. În recurs⁶⁵, Curtea de Justiție a confirmat abordarea Tribunalului⁶⁶.

82. Aplicând acest raționament la prezenta cauză, se poate concluziona că Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că poate aprecia factori suplimentari, chiar după ce a constatat că Comisia nu dispunea de o putere de apreciere pentru a adopta testul cu sacul gol. Acești factori suplimentari ar putea justifica încălcarea Comisiei, caz în care aceasta nu ar fi considerată suficient de gravă pentru a atrage răspunderea.

c) Al treilea și al patrulea grup de cauze

83. Al treilea grup de cauze sunt cele în care instanțele Uniunii au considerat că instituția a beneficiat de o putere de apreciere prin prisma normei din dreptul Uniunii care a fost încălcată și, după ce au luat în considerare diferiți factori, au concluzionat că încălcarea a fost suficient de gravă. Exemplele pot fi găsite atât în contextul răspunderii Uniunii⁶⁷, cât și în contextul răspunderii statului⁶⁸.

84. De exemplu, hotărârea pronunțată în cauza Ombudsmanul/Staelen⁶⁹ se referă la presupuse abateri ale Ombudsman-ului European de la obligația de a acționa cu diligență în tratarea unei plângeri. Curtea de Justiție a considerat că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a statuat în termeni generali că o simplă încălcare a obligației de diligență constituie o încălcare suficient de gravă; după cum reiese din jurisprudență, Ombudsmanul dispune de o largă putere de apreciere. Curtea de Justiție a constatat, însă, că Ombudsmanul a comis erori impardonabile și a ignorat în mod vădit și grav limitele puterii sale de apreciere în desfășurarea investigației și, prin urmare, a comis trei încălcări suficient de grave ale dreptului Uniunii⁷⁰.

⁶⁴ A se vedea Hotărârea din 21 aprilie 2005 (T-28/03, EU:T:2005:139, punctele 100-116).

⁶⁵ A se vedea Hotărârea din 19 aprilie 2007, Holcim (Deutschland)/Comisia (C-282/05 P, EU:C:2007:226, punctul 51).

⁶⁶ A se vedea de asemenea pentru un exemplu similar Hotărârea din 19 aprilie 2012, Artegoda/Comisia (C-221/10 P, EU:C:2012:216, punctele 108 și 109).

⁶⁷ A se vedea de exemplu Hotărârea din 4 aprilie 2017, Ombudsmanul/Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256), și Hotărârea din 22 septembrie 2022, IMG/Comisia (C-619/20 P și C-620/20 P, EU:C:2022:722).

⁶⁸ A se vedea de exemplu Hotărârea din 19 iunie 2014, Specht și alții (C-501/12 - C-506/12, C-540/12 și C-541/12, EU:C:2014:2005), și Hotărârea din 3 septembrie 2014, X (C-318/13, EU:C:2014:2133). Având în vedere că în aceste cauze instanțele naționale au sesizat Curtea cu trimeri preliminare, de multe ori Curtea nu a soluționat problema existenței unei încălcări suficient de grave, ci a lăsat-o în sarcina instanței de trimerie.

⁶⁹ A se vedea Hotărârea din 4 aprilie 2017, Ombudsmanul/Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256, punctele 38-45, 104-117 și 126).

⁷⁰ Cu toate acestea, la punctul 57 din hotărârea menționată, Curtea a constatat că Ombudsmanul are o putere de apreciere redusă sau chiar niciuna în raport cu descrierea conținutului unui document în sprijinul concluziilor la care s-a ajuns într-o decizie de închidere a unei anchete. Prin urmare, denaturarea de către Ombudsman a conținutului unui astfel de document a constituit o încălcare suficient de gravă. A se vedea de asemenea nota de subsol 60 din prezentele concluzii.

85. În cel de-al patrulea grup de cauze, existența unei puteri de apreciere și evaluarea diferiților factori au determinat instanțele Uniunii să constate că încălcarea nu a fost suficient de gravă. Și aici, jurisprudența conține exemple legate de răspunderea Uniunii⁷¹ și de răspunderea statului⁷².

86. De exemplu, hotărârea pronunțată în cauza SGL Carbon și alții/Comisia⁷³ a vizat clasificarea pretins ilegală de către Comisie a unei anumite substanțe în conformitate cu regulamentul relevant al Uniunii. Curtea a confirmat aprecierea Tribunalului potrivit căreia comportamentul Comisiei este justificabil, dată fiind complexitatea clasificării unei substanțe și a dificultății de interpretare a regulii metodei însumării.

87. Aplicând acest raționament la prezenta cauză, se poate concluziona că Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept luând în considerare unele elemente suplimentare atunci când a analizat măsura în care Comisia beneficia de o putere de apreciere.

88. Avea Comisia o putere de apreciere?

89. Dacă se compară speța cu cauza Brasserie, răspunsul la această întrebare pare a fi „da”. Cauza respectivă se referă la un domeniu al dreptului Uniunii în care statele membre în cauză puteau face alegeri în materie de reglementare, dar o normă superioară de drept al Uniunii impunea limite acestor alegeri. Mai precis, legislația Uniunii excludea normele discriminatorii din rândul posibilităților de alegere de care dispune legislativul național al acestor state membre. În speță, Comisia a adoptat un regulament privind eficiența energetică a aspiratoarelor ca act delegat, deci într-un domeniu de drept al Uniunii în care legiuitorul Uniunii i-a lăsat Comisiei libertatea de a face alegeri în materie de reglementare. Cu toate acestea, astfel de opțiuni au fost limitate de imposibilitatea de a adopta alte metode de testare decât cele „în timpul utilizării”. În consecință, aceasta ar conduce la concluzia că Comisia și-a depășit limitele impuse puterii de apreciere, iar Tribunalul a fost îndreptățit să evalueze alți factori pentru a stabili dacă nerespectarea acestor limite a fost una gravă și manifestă.

90. Cu toate acestea, aceeași situație ar putea fi descrisă ca presupunând inexistența vreunei puteri de apreciere. Din această perspectivă, Comisia a pus în aplicare un mandat impus de reglementarea de bază (similar cu situația în care statele membre transpun directivele) și apoi a încălcat o normă clară care nu îi lăsa nicio putere de apreciere.

91. Având în vedere că aceeași situație poate fi caracterizată ca implicând fie existența, fie inexistența unei puteri de apreciere, pare preferabil, în opinia noastră, să se adopte abordarea sugerată de anumiți avocați generali (astfel cum s-a menționat mai sus la punctul 61 din prezentele concluzii) potrivit căreia puterea de apreciere este un factor important, dar nu decisiv, pentru a stabili dacă încălcarea este suficient de gravă. În fiecare caz, este necesar să se stabilească dacă instituția în cauză dispunea de o putere de apreciere. Cu toate acestea, în cazul în care nu a existat o putere de apreciere, nu rezultă în mod automat că încălcarea a fost suficient de gravă. În funcție de împrejurările fiecărei spețe, pot fi luați în considerare și alți factori care ar putea

⁷¹ A se vedea de exemplu Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/CEVA și Pfizer (C-198/03 P, EU:C:2005:445, punctele 69-71 și 73-93), Hotărârea din 16 iunie 2022, SGL Carbon și alții/Comisia (C-65/21 P și C-73/21 P-C-75/21 P, EU:C:2022:470, punctele 89 și 90), Hotărârea din 11 iulie 2007, Schneider Electric/Comisia (T-351/03, EU:T:2007:212, punctele 129-132), Hotărârea din 9 septembrie 2008, MyTravel/Comisia (T-212/03, EU:T:2008:315, punctele 83-97), și Hotărârea din 23 februarie 2022, United Parcel Service/Comisia (T-834/17, EU:T:2022:84, punctele 201-228) (recurs pendinte în cauza C-297/22 P).

⁷² A se vedea de exemplu Hotărârea din 26 martie 1996, British Telecommunications (C-392/93, EU:C:1996:131, punctele 39-46), Hotărârea din 30 septembrie 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513, punctele 118-124), și Hotărârea din 25 ianuarie 2007, Robins și alții (C-278/05, EU:C:2007:56, punctele 72-81).

⁷³ A se vedea Hotărârea din 16 iunie 2022 (C-65/21 P și C-73/21 P-C-75/21 P, EU:C:2022:470, punctele 89 și 90).

conduce la excluderea răspunderii. Pe baza acestor considerente, indiferent dacă situația din prezenta cauză este caracterizată ca fiind una în care a existat o putere de apreciere, dar limitele impuse acestei puteri de apreciere au fost depășite sau ca fiind una care nu implică nicio putere de apreciere, factorii suplimentari pot fi luați în considerare pentru a stabili dacă încălcarea a fost suficient de gravă.

92. Prin urmare, considerăm că Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept atunci când a constatat, la punctele 37 și 38 din hotărârea atacată, că era necesar să ia în considerare factorii suplimentari. Prin urmare, al doilea motiv de recurs trebuie respins.

93. Cu toate acestea, în opinia noastră, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a apreciat acești factori suplimentari. Aceasta ne conduce la al treilea și al patrulea motiv de recurs.

C. Cu privire la al treilea și al patrulea motiv de recurs

94. Astfel cum s-a arătat mai sus (a se vedea punctele 41 și 42 din prezentele concluzii), Tribunalul a considerat că încălcarea de către Comisie a articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30 era justificabilă. Tribunalul a ținut cont de complexitatea situației care trebuie reglementată și de dificultățile de interpretare și aplicare a textelor relevante. Acesta a constatat că Comisia nu a încălcat în mod vădit și grav limitele puterii sale de apreciere prin alegerea testului cu sacul gol în locul celui cu sacul încărcat potrivit secțiunii 5.9.

95. Prin intermediul celui de al treilea și al celui de al patrulea motiv de recurs, Dyson susține în esență că Tribunalul nu putea să conchidă în mod legal că încălcarea de către Comisie a articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30 putea fi justificată prin dificultăți de interpretare și prin complexitatea reglementării. Era clar că testul aplicabil trebuia să demonstreze eficiența energetică „în timpul utilizării” și că scopul acestei norme era de a se asigura că consumatorii primesc informații fiabile cu privire la eficiența energetică a aspiratoarelor. În timp ce alegerea unui test științific adecvat ar putea fi complexă din punct de vedere tehnic, acest lucru nu era valabil în ceea ce privește regula potrivit căreia Comisia nu putea utiliza o metodă de testare care nu măsoară performanțele aspiratoarelor „în timpul utilizării”.

96. În esență, Comisia susține că, prin adoptarea testului cu sacul gol, a considerat că utilizează o metodă cât mai apropiată de utilizarea reală, care este totodată fiabilă, precisă și reproductibilă, pentru a permite utilizatorilor finali să ia decizii de cumpărare mai bine informate. În opinia Comisiei, a fost absolut rezonabil să dea dovadă de o anumită prudență atunci când a definit metodele de testare și să opteze pentru evaluarea validității științifice a unor astfel de metode ca factor decisiv în luarea deciziilor privind politicile. Prin urmare, chiar dacă Curtea de Justiție și Tribunalul au constatat ulterior, în cadrul procedurilor de anulare, că Comisia a greșit atunci când a adoptat acest demers (a se vedea punctele 27-33 din prezentele concluzii), încălcarea săvârșită de aceasta poate fi justificată și, din acest motiv, nu este suficient de gravă.

1. Cu privire la admisibilitate

97. În cadrul ședinței, Comisia a susținut că al treilea și al patrulea motiv de recurs sunt inadmisibile, întrucât aceste motive chestionează aprecierea dată faptelor de către Tribunal.

98. Nu suntem de acord cu Comisia.

99. Potrivit jurisprudenței, deși aprecierea faptelor și a caracterului complex al acestora în cadrul unei acțiuni în răspundere extracontractuală a Uniunii revine, în principiu, Tribunalului⁷⁴, Curtea poate controla încadrarea juridică a faptelor și concluziile juridice care se desprind din acestea pentru a stabili dacă a existat o încălcare suficient de gravă⁷⁵.

100. În prezenta cauză, astfel cum a susținut Dyson în cadrul ședinței, al treilea și al patrulea motiv de recurs nu urmăresc o reexaminare a constatărilor de fapt ale Tribunalului, ci vizează în esență să conteste încadrarea juridică aplicată de Tribunal și pe baza căreia acesta a decis că Comisia nu a comis o încălcare suficient de gravă. Dyson urmărește în mod special să conteste raționamentul juridic al Tribunalului potrivit căruia încălcarea comisă de Comisie a implicat dificultăți de interpretare și complexitatea reglementării, ceea ce a determinat Tribunalul să considere că Comisia nu a ignorat în mod vădit și grav limitele puterii sale de apreciere. Aceasta constituie o chestiune de drept supusă controlului jurisdicțional efectuat de Curte în cadrul unui recurs.

101. Prin urmare, considerăm că al treilea și al patrulea motiv de recurs sunt admisibile.

2. *Cu privire la fond*

102. În opinia noastră, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că încălcarea de către Comisie a articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30 ar putea fi justificată în temeiul unor dificultăți de interpretare sau de complexitatea reglementării.

103. Întrebarea dacă o încălcare a unei norme a dreptului Uniunii poate fi justificată trebuie evaluată luând în considerare circumstanțele din momentul adoptării deciziei prin care a fost comisă încălcarea⁷⁶. Prin urmare, este necesar să se analizeze dacă Tribunalul a greșit atunci când a constatat că dificultățile de interpretare și complexitatea reglementării ar fi putut fi justificări pentru Comisie la momentul adoptării Regulamentului delegat nr. 665/2013.

104. În opinia noastră, în circumstanțele prezentei cauze nu se poate accepta că Comisia, în calitate de „bun” administrator, care acționează cu prudență și diligența obișnuite⁷⁷, ar putea considera că este justificat să adopte o metodă de testare care induce în eroare consumatorii cu privire la eficiența energetică a aspiratoarelor pentru simplul fapt că aceasta era singura metodă de testare disponibilă la momentul respectiv.

105. În primul rând, Comisia nu a susținut că nu era clar că metoda de testare care trebuia adoptată trebuia să măsoare performanța aspiratoarelor „în timpul utilizării”. Cu toate acestea, problema sa a fost că, la momentul respectiv, nu exista un test cu sacul încărcat viabil din punct de vedere științific⁷⁸. Prin urmare, Comisia a decis să utilizeze testul cu sacul gol.

⁷⁴ A se vedea Hotărârea din 19 aprilie 2007, Holcim (Deutschland)/Comisia (C-282/05 P, EU:C:2007:226, punctele 54 și 55), și Hotărârea din 16 iulie 2009, Comisia/Schneider Electric (C-440/07 P, EU:C:2009:459, punctele 167 și 168).

⁷⁵ A se vedea Hotărârea din 4 aprilie 2017, Ombudsmanul/Staelen (C-337/15 P, EU:C:2017:256, punctul 53).

⁷⁶ A se vedea Hotărârea din 10 septembrie 2019, HTTS/Consiliul (C-123/18 P, EU:C:2019:694, punctele 44-46).

⁷⁷ După cum au statuat instanțele Uniunii, răspunderea extracontractuală a Uniunii poate apărea numai dacă se constată o neregulă care nu ar fi fost comisă în împrejurări similare de o autoritate administrativă care ar fi dat dovadă de o prudență și diligență obișnuite. A se vedea de exemplu Hotărârea din 10 septembrie 2019, HTTS/Consiliul (C-123/18 P, EU:C:2019:694, punctul 43), Hotărârea din 24 octombrie 2000, Fresh Marine/Comisia (T-178/98, EU:T:2000:240, în special punctul 61), Hotărârea din 3 martie 2010, Artogodan/Comisia (T-429/05, EU:T:2010:60, punctul 62), și Hotărârea din 23 februarie 2022, United Parcel Service/Comisia (T-834/17, EU:T:2022:84, punctul 88) (recurs pendinte în cauza C-297/22 P).

⁷⁸ Chiar dacă Tribunalul a examinat dacă un astfel de test era disponibil, dorim să reiterăm că această chestiune nu este relevantă pentru a decide dacă Comisia a încălcat articolul 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30 prin utilizarea testului cu sacul gol.

106. În cadrul ședinței, Comisia a declarat că, cel puțin la momentul respectiv, era încă posibil să se considere că testarea aspiratoarelor la începutul utilizării lor (cu saci goi) reprezenta testarea „în timpul utilizării”. Abia mai târziu, în hotărârea de anulare pronunțată de Curte, aceasta din urmă a explicat că „în timpul utilizării” înseamnă măsurarea performanței energetice a aspiratoarelor în condiții cât mai apropiate de condițiile reale de utilizare, care impun ca recipientul aspiratorului să fie umplut până la un anumit nivel⁷⁹.

107. Poate fi acceptată o astfel de justificare?

108. Într-adevăr, utilizând o interpretare pur textuală și concentrându-ne exclusiv asupra acestor două cuvinte, se poate concluziona că începutul utilizării înseamnă și „în timpul utilizării”.

109. Cu toate acestea, la momentul relevant, Comisia era conștientă, așa cum a declarat în ședință, că exista o scădere a performanței energetice în cazul aspiratoarelor cu sac. În special, după cum a indicat Dyson, acest lucru este demonstrat de raportul de expertiză al Comisiei⁸⁰, împreună cu informațiile furnizate de organizațiile de consumatori⁸¹ și de Dyson însăși⁸² în timpul consultărilor cu părțile interesate care au condus la adoptarea Regulamentului delegat nr. 665/2013.

110. Prin urmare, Comisia era conștientă, la momentul respectiv, că testul cu sacul gol nu putea îndeplini obiectivul Directivei 2010/30 de a informa consumatorii cu privire la eficiența energetică a aspiratoarelor și de a le permite acestora să cumpere aspiratoare mai eficiente energetic. Dimpotrivă, Comisia nu putea să nu fie conștientă de faptul că un astfel de test este înșelător pentru consumatori.

111. Niciunui bun administrator nu i se poate permite să ignore finalitatea dispozițiilor legale pe care le pune în aplicare. Interpretată în contextul obiectivelor Directivei 2010/30, formularea „în timpul utilizării” nu poate fi înțeleasă, conform informațiilor de care dispunea Comisia, ca permițând testarea cu saci goi.

112. În opinia noastră, faptul că, la momentul relevant, Parlamentul sau Consiliul nu s-au opus Regulamentului delegat nr. 665/2013, așa cum ar fi putut face în temeiul articolului 12 din Directiva 2010/30, nu poate fi folosit ca element de probă pentru un mandat neclar.

113. Prin urmare, nu considerăm că dificultățile de interpretare ar putea justifica încălcarea săvârșită de Comisie.

⁷⁹ A se vedea Hotărârea din 11 mai 2017, Dyson/Comisia (C-44/16 P, EU:C:2017:357, punctul 68). A se vedea și punctul 29 din prezentele concluzii.

⁸⁰ A se vedea Raportul AEA, citat la nota de subsol 9 din prezentele concluzii, în special p. 72, care precizează: „Se recunoaște faptul că toate testele de măsurare a performanței de curățare sunt efectuate cu saci și filtre curate și că performanța se poate reduce pe măsură ce praful începe să umple porii filtrelor și sacul”.

⁸¹ A se vedea Asociația Europeană pentru Coordonarea Reprezentării Consumatorilor în Standardizare (denumită în continuare „ANEC”) și Biroul European al Uniunilor de Consumatori (denumit în continuare „BEUC”), Comments on Draft Ecodesign Labelling Requirements for Vacuum Cleaners, 5 septembrie 2011, p. 5; ANEC și BEUC, Consumer organisations comments on draft Ecodesign and Labelling rules for Vacuum Cleaners, documente de lucru ale Comisiei Europene din 27 august 2012, p. 4 și 5; ANEC și BEUC, Comments on the updated Ecodesign and Energy Labelling proposal for vacuum cleaners, proiecte de documente actualizate ale Comisiei Europene din decembrie 2012, p. 2-4.

⁸² Astfel cum a indicat în recursul formulat, Dyson a prezentat în timpul consultărilor cu părțile interesate rezultate care indicau scăderea substanțială a performanțelor aspiratoarelor în testele cu sacul încărcat comparativ cu testele cu sacul gol.

114. În ceea ce privește complexitatea reglementării, Comisia a explicat că a trebuit să găsească un echilibru între necesitatea de a aplica o metodă de testare care să reflecte condițiile reale de utilizare și cerința ca o astfel de metodă să fie precisă și fiabilă din punct de vedere științific. Cu toate acestea, Comisia nu putea include în acest exercițiu de stabilire a unui echilibru un test care să ofere consumatorilor rezultate înșelătoare. Nu a existat nicio complexitate de reglementare asociată cu concluzia că testul cu sacul gol nu ar reprezenta o opțiune.

115. Acest lucru este suficient pentru a concluziona că, în pofida eventualelor complexități tehnice legate de găsirea testului adecvat, era clar, la momentul respectiv, că singurul test pe care Comisia a ales să îl utilizeze nu ar fi putut fi aplicat. Prin urmare, este greu de înțeles cum Comisia, dacă acționează ca un bun administrator, ar putea fi scuzată pentru nerecunoașterea acestui fapt.

116. În sfârșit, Comisia a susținut că, în temeiul articolului 11 alineatul (1) din Directiva 2010/30, trebuia să adopte un regulament delegat în termen de cinci ani. Prin urmare, Comisia ar fi fost îndreptățită să considere că era de preferat să adopte testul cu sacul gol decât să opteze pentru inexistența vreunui test.

117. Ca răspuns la acest argument, trebuie mai întâi să subliniem că interpretarea pe care Comisia o dă termenului de cinci ani prevăzut la articolul 11 alineatul (1) din Directiva 2010/30 este incorectă. Această dispoziție nu a impus un termen final până la care Comisia trebuia să adopte cu orice preț o metodă de testare. Dispoziția stabilea doar perioada inițială de delegare la expirarea căreia Comisia trebuia să prezinte un raport. Perioada respectivă urma să fie prelungită automat cu încă cinci ani în cazul în care Parlamentul sau Consiliul nu revocau delegarea. În plus, chiar dacă perioada de cinci ani ar fi reprezentat un termen pentru Comisie, acest lucru nu ar putea să constituie o justificare pentru faptul că a optat pentru un test care nu era în conformitate cu delegarea, întrucât induce în eroare consumatorii.

118. În concluzie, dacă cererea formulată de Dyson este caracterizată în mod corespunzător (a se vedea analiza noastră cu privire la primul motiv de recurs) ca fiind o cerere prin care se pretinde că Comisia a comis o încălcare suficient de gravă prin adoptarea testului cu sacul gol, este destul de clar că nici dificultățile de interpretare, nici complexitatea reglementării nu ar putea oferi o justificare Comisiei pentru adoptarea testului respectiv.

119. Prin urmare, considerăm că al treilea și al patrulea motiv de recurs sunt întemeiate și că Comisia a săvârșit o încălcare suficient de gravă a articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30.

D. Cu privire la al cincilea, al șaselea și al șaptelea motiv de recurs

120. Prin intermediul celorlalte trei motive de recurs, Dyson reproșează Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a concluzionat că încălcarea săvârșită de Comisie nu era suficient de gravă în raport cu pretensele încălcări ale principiului egalității de tratament (al cincilea motiv), ale principiului bune administrări și ale obligației de diligență (al șaselea motiv) și ale dreptului la libera exercitare a unei activități profesionale (al șaptelea motiv).

121. Așa cum am arătat la punctul 43 din prezentele concluzii, atunci când a statuat că nu a existat o încălcare suficient de gravă în privința acelor alte pretense încălcări ale dreptului Uniunii, Tribunalul s-a întemeiat pe raționamentul său cu privire la pretinsa încălcare a articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30. Întrucât am considerat deja, în analiza noastră cu privire la primul, la al treilea și la al patrulea motiv de recurs, că Tribunalul a denaturat motivul invocat de Dyson în fața sa și a săvârșit o eroare de drept atunci când a stabilit că

încălcarea de către Comisie a articolului 10 alineatul (1) din această directivă nu era suficient de gravă, concluziile Tribunalului privind aspectul dacă aceste alte încălcări ale dreptului Uniunii sunt suficient de grave sunt de asemenea viciate de aceeași eroare de drept.

122. În consecință, considerăm că al cincilea, al șaselea și al șaptelea motiv de recurs sunt întemeiate.

IV. Concluzie

123. În lumina celor de mai sus, propunem Curții:

- constatarea temeiniciei primului, a celui de al treilea, a celui de al patrulea, a celui de al cincilea, a celui de al șaselea și a celui de al șaptelea motiv de recurs;
- anularea Hotărârii Tribunalului din 8 decembrie 2021, Dyson și alții/Comisia (T-127/19, EU:T:2021:870);
- constatarea faptului că încălcarea articolului 10 alineatul (1) din Directiva 2010/30/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și de alte resurse al produselor cu impact energetic, săvârșită de Comisie, este suficient de gravă;
- trimiterea cauzei Tribunalului spre rejudecare;
- soluționarea cererii privind cheltuielile de judecată odată cu fondul.